

FRA STUDENTERFESTER TIL SØGÅRD-LEJREN – ET KULTURSAMMENSTØD

Det er ganske overraskende, hvor mange momenter i et menneskes liv, der starter i tilfældigheder. Min vej til Rusland og min livslange beskæftigelse med dette lands historie og sprog startede med NATO – så kort og kontant kan det siges. Mens jeg forberedte mig til studentereksamen i foråret 1957, bragte posten en dag et brev. Hvor Forsvaret tilbød de kommende studenter en reserveofficersuddannelse og en uddannelse i russisk sideløbende med, at de aftjente deres værnepligt. Også det danske militær havde opdaget – eller også havde NATO dikteret – det geniale i at have folk, der talte fjendens sprog.

Jeg indsendte en ansøgning, men skænkede den egentlig ikke mange tanker i de følgende måneder. Fuldt optaget, som de var af eksamensforberedelse, selve studentereksamen og den påfølgende halve snes døgn heftige festivitas. Dertil kom, at jeg for længst havde søgt om at starte aftjening af værnepligt snarest muligt efter eksamen. Jeg havde såmænd også været på session og modtaget indkaldelse til at give møde i Søgård-lejren den 2. juli klokken 12. Mens den ansøgte uddannelse først startede to måneder senere.

Udsigten til at blive kasseret i 1950'ernes Danmark var uhyre lille. Selv om der florerede drabelige historier om, hvordan man kunne få hjertet til at hoppe og danse eller gøre platfoden endnu mere plat før sessionen, var udsigten til at blive kasseret minimal. NATO var endnu ung – kun otte år i 1957. Befolkningen eller rettere sagt dens mandlige halvdel skulle efter 80 års mere eller mindre tyskvenlig neutralitet vænnes til at springe soldat. Vi var nu med i et forpligtende allianceforhold, der - ved også at inkludere USA - var transatlantisk. Den kolde Krig var en iskold realitet i 1957. Sovjets brutale nedkæmpelse af den ungarske opstand i november 1956 havde truet med igen at gøre krigen varm – blot 11 år efter 1945.

Mandag den 2. juli 1957 tog jeg toget fra Jejsing station og til Lundtofte – et tilsyneladende gudsforladt trinbræt mellem Tinglev og Sønderborg. I mellemtiden havde jeg faktisk glemt alt om den ansøgning, jeg havde sendt et par måneder i forvejen. Hvis ikke, så skulle den alt andet end festlige modtagelse på Lundtofte station nok få sat fart på glemsomheden. Modtagelseskomiteen bestod af en ualmindeligt højtråbende og gestikulerende flok sergenter. Som kvæg blev vi gennet op på ladet af nogle lastbiler og kørt til 9. regiment, Kongens Fodregiment, der egentlig var hjemmehørende i Tønder, men som havde sin rekruttjeneste i Søgård-lejren. Historisk set et fornemt og stateligt sted, nævnt i kilderne allerede i 1357. Indtil 1725 var godset i slægten Ahlefeldts eje og hertugdømmet Slesvigs største. Den nuværende hovedbygning stammer fra 1830'erne, men blev i 1930'erne ombygget til kaserne. Jeg må indrømme, at jeg i farten gennem vagten ikke fornemmede historiens vingeslag – dertil var den øjeblikkelige situation alt for nærværende og prosaisk. Vi blev da heller ikke modtaget på den smukke herregårds paradetrappe. Tværtimod blev vi kørt forbi de hvidkalkede herligheder og om bagved til nogle lidt mere primitive tyskerbarakker.

De efterfølgende måneders rekrutuddannelse holdt os godt beskæftiget. Uden megen fritid eller højtflyvende tanker om en ansøgning, omhandlende noget yderst luftigt og uvirkeligt. Der var hverken tid eller kræfter til at tænke på store russiske forfattere, læst i original. Dagsbefalingen lød på flyverskjul til højre og venstre, natlige marcher, evindelig og dræbende eksercits, ordrer om ”at al gang foregår i løb”, trivielle øvelser på en smattet feltbane, aftner med pudsning og gejlning af støvler, udstyr og våben. Dertil brutal vækning midt i en tiltrængt søvn, ordre om fuldt feltmæssigt påklædt og udrustet, dernæst flere timers march med indlagte spektakulære ”sommerlege”. Alt det

kunne nemt udfylde såvel tanker som fritid for en i fysisk henseende ikke særlig veltrænet student, der stadig – i hvert fald i overført betydning – havde studenterfest-promiller i både hoved og ben. Fortid og fremtid fortonede sig i tåger den første tid i lejren – nutiden var altfortærende og smertelig nærværende.

En dag i slutningen af august måned fik jeg en ganske usædvanlig ordre om at stille hos kompagnichefen. Han havde vi usle rekrutter ellers ikke set meget til. Jo, en gang – det var, da vi skulle have udbetalt vor første løn. Kompagniet blev linet op, og chefen holdt en rørende lille tale om det fantastiske i, at vi nu havde tjent vor første løn. Hele 2,25 om dagen og vel at mærke syv dage om ugen – i alt altså 15,75 kr., lagt i en lille robust papirpose. Ordvalg og tonefald antydede til fulde, hvor stolte vi burde være. Jeg kom uvilkårligt til at tænke på min fars aflønning af deltagelse i diverse markarbejder derhjemme på gården. Taksten havde her været 50 øre i timen, og omhyggeligt førte jeg bog over anvendte timer på dette eller hint. En dagløn hos min far var rent numerisk højere end militærets – til gengæld var dette væsens villighed til rettidigt at udbetale den optjente løn betydelig bedre end min fars.

Men tilbage til ordren om at stille på chefens kontor. Han havde af dagsbefalingen fra regimentets hovedkontor i Tønder erfaret, at højere magter i hovedstaden havde besluttet, at rekrut 56 – det vil sige mig ringe person – med øjeblikkelig virkning skulle afgives til anden tjeneste. Chefen mumlede noget om russisk – med andre ord noget med fjenden og derfor tophemmeligt. Han kunne naturligvis ud fra det gældende ”need to know-princip” ikke sige mere. Han vidste nok heller ikke mere. Men i min hukommelse dæmrede noget med en ansøgning. I klart sprog kunne kompagnichefen derimod fortælle mig, at jeg skulle stille på Svanemøllens Kaserne i København den 2. september kl. 12. Desuden udstyrede han mig med udfyldt soldaterbog samt penge til en enkeltbillet. Endelig kunne han bevilge mig et par dages orlov inden afrejse samt sende mig ud i det ukendte. Dagene tilbragte jeg hjemme hos mine nu totalt forvirrede forældre i Tønder. De havde i deres stille sind og meget diskret glædet sig over mit nære tjenested i Søgård, men nu var glæden unægtelig blevet mere blandet. Søgård var unægtelig nemmere for dem at overskue og kapere end den fjernere og uvirkelige hovedstad,

Jeg var blevet optaget på det første danske hold, der var udtaget til en reserveofficersuddannelse med speciale i russisk sprog. Værnepligten var pludselig blevet udvidet til to år plus de to måneder, jeg havde tilbragt i Søgård. Fremtiden truede med nye udfordringer. I horisonten skimtedes imidlertid konturerne af de store digtere Dostojevskij og Tolstoj - samt muligheden for ad åre at kunne læse dem på originalsproget. Nogen dans på roser blev den følgende tid ikke, men den gav løfte om at forene noget uendelig trivielt med en perspektivrig beskæftigelse.

Kronik i Flensborg Avis